pole suured (Emajõe keskmine pinna kõrgus 30,57 m üle Kroonlinna nullpunkti), — nii on Toomimäe suhteline kõrgus keskmiselt 30 m üle Emajõe pinna (ülikooli tähetorni läve absol. kõrgus 65,47 m üle Kroonlinna ordinaari), Tammemõisa kühma lagi on 45 m, Sootaga voor ligikaudu 60 m ja Voore mägi 92,5 m Emajõest kõrgemal, — mõjuvad positiivsed kui ka negatiivsed vormid siiski oma suurte dimensioonidega ja suhtelise tasakaaluga. Ka on mõjuv avar ning kauge silmaring, mille raadius on selge ilmaga üle 16 km pikk.

Hüdrograafia. Emajõgi voolab linna administratiivseisse piiridesse jõudes loodesuunas, teeb allpool Vabadussilda käänu lõunakagusse, pöördub allpool Kivisilda, pontoonsilla juures idasse ning elektrijaama juures uuesti lõunakagusse, tehes siin ainukese hästi väljakujunenud looke Tartu piirides, ja voolab samas suunas linna piiridest välja. Ülalpool Tartut on jõe laius 60 m; kõige kitsam koht linnas on Uueturu uuli kohal 40 m, kõige laiemad kohad Kartuli uuli ja elektrijaama kohal, — 100 m ümber. Jõe sügavus on linna piirides keskmiselt 4 m, kõige sügavam koht — 8,3 m — allpool Vabadussilda spordi-supelmaja kõrval, kõige madalam — 2,3 m — elektrijaama juures. Vabadussilla juures on sügavus 4,3 m, Kivisilla ümbruses 4,7 m ning pontoonsilla piirkonnas 6 m (vt. Tartu aseme, pinnamoe ja vete plaan). Kõrgeim veeseis oli Emajões 6. V. 1867. a.: 3,74 m üle Tartu veenäitaja nullpunkti Kivisillal, mille kõrgus 29,50 m[1]) üle Kroonlinna ordinaari. Madalaim veeseis — 0,11 m alla veenäitaja nullpunkti — oli 23. VIII. 1887. a. Seega on Emajõe suurim registreeritud veepinna kõikuvuse amplituud 3,85 m. 1923. a. vihmarikkal sügisel tõusis vesi 28. XI. 3,54 m kõrgusele, seega ainult 0,2 m vähem kõrgeimast seisust; vesi püsis 3 m üle nullpunkti 17. XI. 1923. a. kuni 2. I. 1924. a. 1924. a. tõusis vesi 24. IV. 3,46 m üle nullpunkti ja püsis üle 3 m kõrgusel 19. IV. — 19. V. 1924. a. 1926. a. kevadel oli jällegi suurvesi, mis 3,6 m üle nullpunkti tõusis; suurvesi püsis 2 m üle nullpunkti 17. IV. kuni 15. VI. — Kevadise suurvee ajal on orulamm linna kohal loodes ja kagus laialt üle ujutatud. 1926. a. mais ulatus veeväli linna loodepoolses osas Meltsiveski uulist Kartuli ja Marja uuli kohal Herne uulini välja, tekitades 500 m laiuse suurjõe; samuti kannatas kagupoolne linnaosa. Veepinna kõrguse juures, mis vastab Kivisillal oleva veemõõtja absoluutsele kõrgusele — 30,57 m, mis seega 1,07 m kõrgemal üle veemõõtja nullpunkti, on veevoolu-hulk Tartu kohal 65 m^3 sek. (kõige kõrgemale veepinnale vastav voolang oleks 421 m^3 sek., kõige madalamale veepinnale — 30 m^3 sek.). Veepinna sama kõrguse juures on Emajõel Ammest Tartuni keskmine suhteline lang 0,000042, keskkiirus 0,74 m sek. Jääkate kestab keskmiselt 119 päeva. Ta algab läbistikku 28. XI. ja lõpeb 27. III. Jäämineku peale jõe lahtiminekut kutsub esile Võrtsjärve jää, mis olenedes tuuleoludest jõge mööda alla liigub, jõe lahtimineku enesega aga ühenduses ei ole.

Peale Emajõe avavormi on Tartu administratiivseis piirides vee sulgvorme olemas. Kõige esmalt tuleb nimetada Raadimõisa järvik, mis asub linna kirdepiiril, Raadimõisa pargis. Järviku absoluutne kõrgus on 50 m, pikkus kagust loodesse 395 m, suurem laius 195 m, pindala 4,97 ha, suurim sügavus 6,25 m. Järviku põhi on mõlemast otsast lame, külgedelt aga järsem. Järve keskuse poole on põhi tasasem. Kevadel ning sügisel voolab kagu poolt järvikusse ojake. Järviku kaldad on kõvad, kaguotsa põhja katab kuni 6 m paksune kiht detriitmuda, keskpaigas 3 m paksune. Väljavooluks on järviku loodeotsas 20 m kauguses

1) A. Vellner'i järgi. Tartu meteoroloogiajaama andmete järgi on see kõrgus 29,51 m.

Tartu, lk. 179